



## **Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...**

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

**Bosco, Jean a**

**Lovanii, 1678**

Concl. V. Parentes tenentur dotare filiam, nubentem ipsis invitis, in casibus, in quibus non possunt eam exhæredare; nisi ita dives foret, ut alimenta haberet.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

themica: Ut cum de appell. cognosc. §. Causas, cum seq. §. Itaque neque ex lege: Non tantum, efficaciter probatur, filium jure communi posse exheredari, si infra 25. annum nuperit indigna; multò minus si nuperit digna.

Si autem à me queritur; an teneantur parentes dotem constituere filia; ipsi invititis nubenti. Respondeo citius.

CONCLUSIO V

Parentes tenentur dotare filiam, nubentem ipsi invititis, in casibus, in quibus non possunt eam exheredare; nisi ita dives foret, ut alimenta haberet.

Suppono ex jure communi, patrem teneri constituere dotem filiabus; quas Matrimonio collocat. Habetur expressè l. 1. §. ff. de Ritu nupt. sequentis tenoris: Capite trigesimo quinto legis Juliae: qui liberos; quos habent in potestate; injurià prohibentur ducere uxores vel nubere; vel qui dotem dare non volunt, ex constitutione divorum Severi & Antonini, per Provinciales Praesidesque provinciarum coguntur in Matrimonium collocare & dotare. Ubi Gloss. verb. Dotare. Est enim paternum officium dotare filias: ut C. de Dotis promiss. l. fin. §. Utrunque, ibi: Neque enim leges incognita sunt, quibus cautum est, omnino paternum esse officium, dotem, vel ante nuptias donationem pro sua dare progeniti.

Suppono præterea; dotem non tantum constitui filia; ut virum inveniat, & alimenta habeat; sed etiam ad sustinenda Matrimonii onera; arg. cap. 14. de Uxoribus ibi: Cum frequenter dotis fructus non sufficiant ad onera Matrimonii supportanda. Et leg. 20. Cod. de Jure dotium. Pro oneribus Matrimonii, mariti lucro fructus totius dotis esse, quos ipse cepit &c. Item ne à viro spernatur; mulier enim indotata facillè ab ipso despicitur, Authent. de Nuptiis cap. 18. ibi: Si quis sub potestate constitutam mulierem, voluntate parentum, aut etiam suæ potestatis forte ducat uxorem, neque dote oblatâ; neque instrumentis dotalibus factis; nuptiae quidem sunt; licet dotalia instrumenta non sint conscripta, ut non ob hoc vir (quod in multis novimus factum) expellat domo uxorem, sine ulla prius auctorum rationabilium causarum.

Suppono 3. ad taxandam dotem; considerandam esse dignitatem filia; & mariti, quantitatem facultatum patris, & numerum liberorum. Constat ex Conc. Arelatensi & refertur cap. 6. 30. q. 5. Nullum sine dote fiat conjugium; juxta possibilitatem fiat dos. Ubi Gloss. verb. Juxta possibilitatem: Id est, secundum facultatem & viri nobilitatem, ut ff. de Jure do-

211. Pater tenetur dotare filiam, quando non potest eam exheredare, non tenetur etiam dotare.

212. Suppono præterea; dotem non tantum constitui filia; ut virum inveniat, & alimenta habeat; sed etiam ad sustinenda Matrimonii onera; arg. cap. 14. de Uxoribus ibi: Cum frequenter dotis fructus non sufficiant ad onera Matrimonii supportanda. Et leg. 20. Cod. de Jure dotium. Pro oneribus Matrimonii, mariti lucro fructus totius dotis esse, quos ipse cepit &c. Item ne à viro spernatur; mulier enim indotata facillè ab ipso despicitur, Authent. de Nuptiis cap. 18. ibi: Si quis sub potestate constitutam mulierem, voluntate parentum, aut etiam suæ potestatis forte ducat uxorem, neque dote oblatâ; neque instrumentis dotalibus factis; nuptiae quidem sunt; licet dotalia instrumenta non sint conscripta, ut non ob hoc vir (quod in multis novimus factum) expellat domo uxorem, sine ulla prius auctorum rationabilium causarum.

213. Suppono 3. ad taxandam dotem; considerandam esse dignitatem filia; & mariti, quantitatem facultatum patris, & numerum liberorum. Constat ex Conc. Arelatensi & refertur cap. 6. 30. q. 5. Nullum sine dote fiat conjugium; juxta possibilitatem fiat dos. Ubi Gloss. verb. Juxta possibilitatem: Id est, secundum facultatem & viri nobilitatem, ut ff. de Jure do-

rium, Quero: quæ est lex 60. & ita sonat: Quero, quantum pecunie dotem promittenti adulem mulieri curator consensum accommodare debeat, respondit: Modus ex facultatibus & dignitate mulieris maritique statuendus est, quousque ratio patitur. Adde leg. 43. ff. de Legat. 3. Si filia; pater dotem arbitrata tutorum datus fuisset: Tubero proinde hoc habendum ait, ac si viri boni arbitrata legatum sit. Labeo querit, quemadmodum apparet quantum dotem cujusque filia; boni viri arbitrata constituit oportet aut, id non esse difficile ex dignitate, ex facultatibus, ex numero liberorum testamentum facientis aestimare. His præmissis.

Dico 1. in casu, in quo parentes filiam possunt exheredare, non tenentur eam dotare. Ita Sanchez lib. 4. disp. 26. n. 1. cum Aliis, quos citat. Probat; quia alimenta & dos in jure æquiparantur, valeatque argumentum ab alimentis ad dotem; sed dum parentes possunt exheredare, non tenentur ad alimenta; ergo nec ad dotem.

Sed hoc argumentum non videtur convincere; nam secundum eundem Auctorem eadem disp. n. 5. quàmvis filia; diviti non teneatur pater alimenta præstare, tenetur tamen dotem constituere. Unde in hoc casu favorabilior est causa dotis, nec valet argumentum ab alimentis ad dotem. Et ratio patet ex supposito 2. quia dos non tantum constituitur filia; ut virum inveniat, & alimenta habeat; sed etiam ad sustinenda onera Matrimonii. Manet ergo assignanda ratio disparitatis, sive causa, cur potius in uno, quàm in alio casu valeat argumentum ab alimentis ad dotem.

Ratio ergo disparitatis videtur esse; quòd in priori casu negatio alimentorum procedat ex delicto, secus in posteriori. Porro delictum, quod meretur exheredationem, quæ est maxima poena, & per consequens subtractionem alimentorum; etiam meretur subtractionem dotis, quæ est minor poena, quasi in exheredatione inclusa; quippe dos est quasi pars hereditatis; qui ergo totum meretur amittere, multò magis partem. Cui hæc disparitas non placet; querat meliorem.

Dico 2. pater tenetur dotare filiam majorem 25. annis ipso invito nubentem, estò dotem filia; non promiserit, indignoque nuptur. Ita docet Sanchez sup. n. 1. c. Aliis, quos citat. Probat: quia filia; ex consensu patris nubenti absque dotis promissione, tenetur pater dotem constituere; sed filia; majori non est culpæ tribuendum; sine patris consensu nupsisse, cum pater fuerit in mora; ergo non est, cur dote privari debeat. Major constat ex 2. Supposito: quia videlicet non tantum dos debet constitui, ut filia virum inveniat, & habeat alimenta; sed etiam ad onera Matrimonii sustinenda; & ne à viro spernatur. Minor probatur ex Authentica: Sed si post, de

L. 43. ff. de Legat. 3.

214. Quando pater potest filiam exheredare, non tenetur etiam dotare.

Sanchez

215. Pater tenetur dotare filiam majorem 25. annis, ipso invito nubentem.

In-

Inoffic. testam. sup. allegata. Conseq. patet, quia nulla ratio disparitatis. Nam quod nupserit indigno, patet sibi ipsi debet imputare; quia fuit in mora, non collocando eam digno; & aliunde fieri potest, ut non minus, immo magis indigeat tunc dote ad sustinenda onera Matrimonii; cur ergo dote privari debeat, aut possit?

216. *Quid si fuerit minor 25. annis, & nupserit digno? Tenetur eam dotare.* Sanchez. Dico 3. si filia minor 25. annis nupserit digno absque consensu patris, sive promiserit dotem, sive non promiserit, tenetur pater eam dotare. Ita Sanchez supra n. 16. & 17. Et ratio est: quia pater tenebatur eam maritare & dotare, ut patet ex dictis Supposito 1. & sic cum ipsa se maritaverit digno, rem, ad quam tenebatur pater, utiliter gessit: sicut si emeret aliquid sibi necessarium, ad quod emendum tenebatur pater, licet sine patris consensu emerit, tenebitur pater solvere, quia rem patris gessit. Et licet in modo nubendi deliquerit, equidem peccatum non est tantum, ut mereatur talem poenam; cum ergo aliàs pater teneretur dotare, non eximeretur ab eo onere in hoc casu.

Limitatio ex Sanchez. Hoc tamen limitat Sanchez supra n. 18. cum Aliis, quos citat, nisi filia dives sit, possitque dotem promissam aut non promissam solvere; tunc enim licet dignissimo nubat, non tenetur pater dotare, ita postulante ratione naturali.

217. *Obiectio solvitur.* Quod si objicias: indè sequi, nullam esse differentiam, quando filia nubit digno, & quando nubit indigno; nam in hoc casu tenetur etiam dotare, quando ipsa est pauper. Respondet Sanchez; hoc distare, quòd quando nupserit digno, & est pauper, tenetur id plene dotare; quando autem indigno, non tenetur plene, sed tantum juxta quantitatem alimentorum, quæ ad vitam tuendam necessaria sunt. Hæc ille.

Itaque quando filia indignum Matrimonium iniiit, si ita dives est, ut alimenta habeat, non tenetur pater eam dotare. Quia non videtur æquum, compellere parentes ad dotandam filiam divitem, quæ turpi Matrimonio totum familiæ decus denigravit. Si autem alimentis careat, tenetur pater dotare in modica quantitate, convenienti ad alimenta vitæ necessaria. Et hoc propter æquitatem naturalem, ne fame pereat.

218. *Quid dicendum de filio.* Et idem dicendum de filio, ducente uxorem absque consensu patris; nam si aliunde non habeat alimenta, tenetur pater ea præstare; secus si filius sit dives. Et non tantum tenetur pater præstare alimenta tali filio pauperi, sed etiam uxori ejus. Quia ut habetur l. Si quis à liberis, §. 12. ff. de Agnos. & alend. liber Non tantum alimenta, verum etiam cætera quoque onera liberorum, patrem à Judice cogi præbere, rescriptis continetur. Ubi Gloss. verb. Cetera, inquit: *Ut vestimenta, habitatio-*

*nem pro se & pro suis liberis, & uxore.* Onera enim filii & obligatio est, quando uxorem sine dote duxit, ipsam alere; ergo tenetur pater tali uxori alimenta præstare in defectum filii, sive honesta seu digna sit, sive inhonesta seu indigna; cum propter illam indignitatem exhæredari nequeat, & consequenter nec alimentis necessariis privari. Ita docet Sanchez supra n. 21.

Immo tamen si filius posset exhæredari, adhuc verius est, teneri præstare alimenta, præcisè ad vitam necessaria: & per consequens filiam, tamen si posset exhæredari, dote in quantitate necessaria ad ratià alimenta, quæ ei aliunde alimentà ei non suppetent, sed fame periret. Ita docet Covar. 4. Decret. p. 2. c. 8. §. 6. n. 17. aliàs 27. limitat autem, nisi in casu ingratitude, propter quam filius esset morte dignus: tunc etenim, inquit, non esset iniquum filium privari etiam his alimentis, quorum indiget ad subsidium vite, ne pereat. Quod ego intelligerem, si privaretur ab illis, quorum est morem insilligere.

Cæterum si aliquis interroget, quale Matrimonium dicatur indignum, ut filii aut filia, illud ineuntes contra voluntatem parentum, dote & alimentis, non necessariis ad vitam, possint privari? Respondent Alii quædam Sanchez supra n. 22. eum conjugem indignum dici Matrimonio alterius, qui indignitate turpi affectus est, ut si sit infamis, aut autem, qui imparis est conditionis. Sic Bgel. verb. Dos, 4. ubi Sylvest. q. 4. Tabl. q. 3. n. 4. Armilla n. 6. & referunt Antonium & Immolam cap. Accedens, de Propos. Sed, inquit Sanchez, neuter id affirmat.

Ipse autem docet 1. eum conjugem indignum, cui alter Matrimonio copulatus, quæ dedecore, juxta civitatis mores, non probat ex lege aliqua Hispanica. Et facit, inquit, optimè l. Si adulterium cum incestu, Stuprum, ibi: *Contumacia juris, & sanguinis contumelia, ff. ad legem Juliam de Adult.* Subscribo totum §. *Stuprum in sororis filium si committatur, an adulterii pena sufficiat, non considerandum est. Occurrit quòd hic dupliciter commissum est: quia multum interest, errore Matrimonium illicitè contrahatur, an contumacia juris, & sanguinis contumelia concurrant. Ergo is conjux indignus est, cui alter abique decore non potest copulari. Quid tibi videtur? Nunquid optima Consequentia? Non capis, inquis: nam per Sanguinis contumeliam, ibi intelligitur incestus.*

Interim citat Sanchez multos Auctores pro sua opinione, concludens illum a. his verbis: Favet Covar. 4. Decret. 2. p. c. 3. §. 8. n. 7. ubi dicens, patrem non teneri dotare filiam nubentem indigno, reddit rationem, quia indignis nuptiis totum familiæ decus denigravit; ergo censet indignum Matrimonium

nium esse, quod sine familiarum dedecore iniri nequit. Hæc ille.

Sed in libro, quo ego utor, non invenio illa verba Covar. Quia indignis nuptiis &c. Quæ ergo? §. 8. n. 8. sic ait: Hæc verò omnia cessant, quando filia nupsit indigno ac ignominioso viro: tunc enim pater non tenetur eidem dotem constituere &c. Non enim est compellendus pater a filia affectus injuriæ & ignominia ei dotem dare. Item n. 9. Hæc tamen communis (opinio) non procederet quando filia nupsit ignominioso & indigno sine licentia patris. Qualiter autem in his verbis Covarruvias faveat opinioni Sanchez, relinquendo considerandum studio Lectori. Sanchezium sequitur Dicastillo hic disp. 4. n. 202. sed nullum aliud affert fundamentum.

Dicastillo

222.

An aliquis indignus judicari debeat ex bonis animi, ex Sanchio, L. 11. de Sponsal. L. 14. C. de Nupt.

Docet præterea Sanchez supra num. 24. indignum etiam judicari ex bonis animi, ut si conjux malis moribus imbutus sit, arg. leg. Sed quæ, 12. ff. Sponfal. ibi: Tunc autem solum dissentienti a patre licentia filia conceditur, si indignum moribus, vel turpem sponsum ei pater eligat. Et leg. Vidue, 18. Cod. de Nuptiis, ibi: Quod si in conventionis delicta, mulieris voluntas, patris repugnat sententiæ & propinquorum: placeat admodum (in virginum conjunctionibus sancitum est) habendo examini auctoritatem quoque judicariæ cognitionis adjungi: ut si pares sint genere ac moribus competitores, is potior existimetur, quem sibi consulens mulier approbaverit.

Sed hæc lex non loquitur de viro & muliere; sed de pluribus viris, qui eandem prætendunt mulierem, ut patet ex ly, Competitores, & dum tales sunt pares genere ac moribus, lex tribuit viduæ potestatem alterutrum eligendi, etiam contra sententiam patris. Ergo conjux judicatur indignus, si malis moribus imbutus sit; non est evidens Consequentia.

Cæteroqui Sanchez pro sua sententia citat Menochium de Præsumptionibus lib. 4. Præsumpt. 189. num. 85. & favent, inquit, Angel. Authent. Quibus mod. natur. efficitur. legit. & Baldus leg. Nec filium, Cod. de Nuptiis, ubi dicunt, meretricem esse personam indignam. Et idem dicit Menoch. de viro, qui meretricatur vel leno est. Hæc Sanchez.

223.

Meretricis est personam indignam ex Dicastillo.

At verò Dicastillo supra num. 203. de femina, inquit, meretricis, tum ex hoc capite, tum ex dictis in prima assertionem, satis constat; est enim turpe & indignum, juxta Gentium morem, hominem præsertim honestum, ducere meretricem, etiam si jam meretricari desierit.

Major difficultas est de viro, & quidem Sanchez ex Menochio dicit idem esse judicium de viro, qui meretricatur vel leno

est. In qua re ego distinguerem: atque in primis, si de eo lenonum genere loquamur, qui pro turpi lucro, aliquam vel aliquas foeminas, aliorum libidini prostitutas habent, cum quibus & ipsi etiam turpem habent consuetudinem, de hoc hominum genere, etiam si jam ad frugi se receperint, & omnino lenocinari, aut meretricari desierint, semper judicarem esse indecorum feminae honestæ, & familiaræ, quantumvis pauperi, & communis conditionis, honeste tamen, tali viro nubere; si tamen fuerit solum mulierosus homo, & amicus alicujus vel aliquarum, & jam emendaverit vitam, vel penitentiis circumstantiis credatur, aut satis probabiliter speretur, quod legitimam accipiens uxorem, à turpi deinceps consuetudine abstinebit: non putarem illum censerì indignum conjugem, etiam comparatione cujuslibet honestissimæ & nobilissimæ foeminae; quid enim magis notum & tritum, magisque usu receptum, quam juvenes nobiles, etiam primæ nobilitatis, antequam legitimo Matrimonio copulerentur, aliquo tali vitio laborare, id quod pro Matrimonio ineundo cum parvi generis & conditionis femina, non tanti momenti æstimatur, ut eo ipso censeatur indignus conjux. Unde existimo hoc, quod atinet ad disparitatem in moribus animæ, prudentis judicio discernendum esse. Hactenus Dicastillo.

Ratio autem disparitatis inter virum & feminam hæc est; quod illa turpitudine sit magis abominabilis in foeminis, quam in viris, ut patet ex dictis Sect. 2. Concl. 8. ubi de fornicatione sponsi & sponsæ.

Docet 3. Sanchez supra num. 25. etiam dici conjugem indignum ex bonis fortunæ. Sic Alios referens Menochius supra, ut si iam conjux pauperior notabiliter sit. Quod intelligo, nisi aliunde excessus hic in divitiis compensetur, ut si pauperior nobilior sit. Ita Sanchez.

224.

Dicitur etiam si iam conjux indignus ex bonis fortunæ.

Quem sequitur Dicastillo supra n. 204. continuò atroxens illis verbis Sanchez: Verùm in hoc etiam, salvo meliori judicio, multa consideranda sunt, tum ex parte viri, tum ex parte foeminae; nam si in genere nobilitatis sint pares, aut certè supæres (aliquid enim dandum est amori, qui magnum habet momentum in negotio & societate Matrimonii) non semper ea inæqualitas in bonis fortunæ, quamvis maxima, indignum reddit Matrimonium; quin immò sæpissimè videmus viros prudentes in uxorem coopartare foeminam æquè nobilem, omni prorsus dote destitutam, nimirum, quia ex parte sua satis habent pro oneribus Matrimonii sustinendis, atque educanda prole; immò non sine laude liberales se ostendunt, constituendo illi dotem in omnem eventum.

Sanchez, Menochius, Dicast.

Neque hoc tantum in viris comparatione feminarum, sed in feminis quandoque erga viros id usu venit; nimirum nobiles & prædivites feminæ, virum quærunt, se generis nobilitate non indignum, cui & sibi satis habent in bonis fortunæ; immò non raro fatiis sibi putant, virum ipsum, cui nubunt, antecederet demereri, id computantes in maximum amoris pignus impolterum, & non immeritò præeligunt habere virum, qui plus ipsis debeat, quàm è converso; & nemo est, qui iure id ipsis vitio vertat; ergo non eo ipso, quòd sit nimia disparitas in bonis fortunæ, si in nobilitate, cæteri que dotibus paritas sit, censendum est indignum Matrimonium.

225.  
Dotes corporis & animi computanda etiam sunt pro dignitate conjugii.

Accedit; aliquid etiam dandum esse corporis & animi dotibus, quas appellant personales, ut si pulchritudine, prudentiâ, virtute, famâ & similibus præluceat, quæ omnia in compensationem bonorum fortunæ vocanda non immeritò sunt. Quapropter pensandæ sunt omnes circumstantiæ, maximè quando juxta morem patriæ, non solet in feminis dos magna requiri, ut in his Regionibus Germaniæ, in quibus nunc versor, usu video receptum; ubi feminis, etiam nobilibus, multis in locis, vel nulla, vel exigua nimis dos solet constitui. Hucusque Dicastillo.

226.  
An sit indignus, qui habet impedimentum Matrimonii.

Ultimò docet Sanchez num. 26. etiam indignum dici conjugem, cum quo Matrimonium consistere non potest ob aliquod impedimentum, nisi in eo sit dispensatum; quia nuptiæ debent esse convenientes de jure, & de facto, ut docet Gloss. leg. *Si rogatus*, 20. ff. de Manumiss. vind. verb. *Matrimonii*, dicens: *Indignè assumuntur, quæ duci prohibentur*. Atque pro hac doctrina plures Alios ibi refert Sanchez.

Sanchez.  
Dicastillo.

Et quàmvis Dicastillo supra num. 206. dicat, id esse verissimum; addit tamen, se non videre, quomodo possit ad præsens negotium pertinere; nam si non est dispensatum, non est Matrimonium; hinc autem agimus de ineunte Matrimonium indignum; at quod Matrimonium non est, neque indignum Matrimonium est, *Quia non entis nullæ sunt qualitates*. Si autem est dispensatum, non potest ex eo capite impedimenti, in quo est dispensatum, censeri Matrimonium indignum. Hæc ille.

227.  
De quo impedimento hoc debet intelligi.

Quæ vera sunt, si per impedimentum intelligatur dirimens; alioquin, si etiam tantum prohibens, liquidò constat, tamen non sit dispensatum, tamen esse verum Matrimonium; & per consequens, posse esse Matrimonium indignum, quod cum impedimento contrahitur, si reverà illud impedimentum sufficiat ad indignitatem. Quòd autem doctrina Sanchii sit intelligenda de solo impedimento dirimente, videtur colligi ex his verbis: *Cum quo Matrimonium consistere non*

potest. Gloss. quidem citata generaliter dicit: *Indignè assumuntur, quæ duci prohibentur*; sed in probationem adducit §. *Si adversus*, In l. 1. ff. de Nuptiis, qui §. loquitur de nuptiis invalidis; sic enim sonat: *Si adversus ea, quæ diximus, aliqui coterint; nec vir, nec uxor, nec nuptiæ, nec Matrimonium, nec dos intelligitur*.

Fateor, Matrimonium contractum contra interdictum Ecclesiæ, puniri potest, & debet; ut expressè decernitur cap. 1. de Matrim. contract. cont. interdict. Ecclesiæ, lib. 1. Et imposita sibi de tanto excessu penitentia condignâ. Item cap. 2. eod. libi: *Alia tamen penitentia eis debet imponi, quia contra prohibitionem Ecclesiæ hoc fecerunt*. An autem propterea debeat dici Matrimonium indignum, ita ut puniri possit, aut debeat, subtractione dotis & alimentorum, quæ non sunt necessaria ad vitâ, non constat ex illis iuribus.

Sed quorsum hæc omnia, dicit aliquando Responder bene Sanchez supra n. 27. Hæc maximè advertenda sunt, ad verificandam causam, allegari solitam in matrimonialibus dispensationibus: *Quia non invenitur conjugum æqualis*. Quàmvis enim genere & divitiis æqualis, si pessimis moribus imbutus sit, dicitur indignus & inæqualis; vel si divitiis aut genere inæqualis sit, ita ut, prudentis arbitrio, ignominiosum sit, cum illo Matrimonium inire.

Immò (addit Dicastillo supra num. 206. quàmvis nuper dixerim, non esse censendum indignum Matrimonium, etiam si minus honestè egerit cum aliis feminis Matrimonium, si speretur fore corrigendum sub Matrimonio; item posse non censeri indignum conjugem, etiam si careat bonis fortunæ, quibus alter abundat; quàmvis, in præteritis hæc dixerim, non tamen puto carere iustitanti causâ ad petendam dispensationem, si copuletur cum consanguineo, intra gradum prohibitos; quando, nisi dispensatio detur, non facile invenit sibi parem conjugem in divitiis, aut qui non prædictis moribus sit aut imbutus; neque enim cogendus est conjugum ad quærendum sibi parem, qui aliquo vel egestate laboret, vel saltem aliquando minus castè & honestè se gesserit. Unde nec patiatur, poterit verè pro causa dispensationis allegare, se non facile invenire sibi parem, computando prædictas disparitates in divitiis & moribus. Hæc ille.

Ego etiam non dubito; quin impedimentum, tantum prohibens Matrimonium cum aliis, possit esse causa sufficiens, ad petendam dispensationem, ut contrahat cum consanguineo intra gradus prohibitos; quando, nisi dispensatio detur, non facile invenit sibi æqualem, non impedire tali impedimento; est aliòquin si contraheret cum tali

impedito, non foret Matrimonium indignum, in ordine ad subtractionem seu negationem dotis. Atque hæc satis de consensu parentum. Possit hic etiam disputari de consensu domini, an & quomodò requiratur ad validum aut licitum Matrimonium servari; sed commodius de eo tractabitur in sequenti parte, ubi de impedimento servituti.

Restat hic examinandum; an lex naturæ permittat Matrimonium cum pluribus, vel simul, vel successivè. Pro resolutione erunt duæ sequentes Conclusiones.

CONCLUSIO VI.

Unus potest successivè cum pluribus contrahere.

230. Hæc Conclusio est contra Cataphryges, qui, teste S. Augustino lib. de Hæres. cap. 26. Secundas nuptias pro fornicationibus habent: & idè dicunt, eas permisissè Apostolum Paulum, quia ex parte sciebat, & ex parte prophetabat: nondum enim venerat, quod perfectum est. Item contra Catharos, qui, ut testatur ibidem Augustinus, cap. 38. Seipso isto nomine, quasi propter munditiam, superbissimè atque odiosissimè nominant: secundas nuptias non admittunt, penitentiam denegant, Novatorum sectantes hæreticum; undè etiam Novatiani appellantur.

Porro, secundum eundem S. Doctorem ibidem cap. 86. Tertullianus factus est hæreticus, quia transiens ad Cathaphryges, quos antea destruxerat, cepit etiam secundas nuptias, contra Apostolicam doctrinam, tanquam supra damnare.

231. Ergo, secundum S. Augustinum, Conclusio nostra est doctrina Apostolica, ad Rom. 7. v. 2. & 3. Nam quæ sub viro est mulier, vivente viro alligata est legi (Matrimonii) si autem mortuus fuerit vir ejus, soluta est à lege viri (seu Matrimonii). Igitur vivente viro, vocabitur adultera si fuerit cum alio viro: si autem mortuus fuerit vir ejus, liberata est à lege viri; ut non sit adultera, si fuerit cum alio viro. Et 1. Cor. 7. v. 39. & 40. Mulier alligata est legi quanto tempore vir ejus vivit: quod si dormierit vir ejus, liberata est: cui vult nubat: tantum in Domino. Beatior autem eris, si sic permanferit secundum meum consilium. Ergo consilii tantum est, abstinere à secundis nuptiis, mortuo priori viro, & à tertiis nuptiis, mortuo secundo viro.

232. Quod scitè animadvertit D. Augustinus lib. de Bono viduitatis cap. 12. sic scribens: De tertiis, & de quartis, & de ultra pluribus nuptiis, solent homines movere quæstio-

nem. Undè, ut breviter respondeam, nec ulla nuptias antè nuptias audeo damnare, nec eis verecundiam det damnarè: numerositatis auferre. Sed ne cuiquam brevè: vitas hujus responsionis meæ fore displiceat, uberius disputantem reprehensorem meum audire paratus sum. Fortassis enim asseret aliquam rationem, quare secunda nuptia non damnentur, tertia damnentur, & ego sicut in exordio sermonis hujus admonui, non audeo plus sapere, quàm oportet sapere. Quis enim sum, qui putem definiendum, quod nec Apostolum video definisse? At enim: Mulier alligata est, quamdiu vir ejus vivit: Non dixit, primus, aut secundus, aut tertius, aut quartus: sed, Mulier, inquit, alligata est, quamdiu vir ejus vivit: si autem mortuus fuerit vir ejus &c. Quid huic sententiæ, quantum ad hanc rem attinet, addi vel detrabi possit, ignoro. Deindè, ipsum quoque Apostolorum ac nostrum Magistrum & Dominum audio Saducæis respondentem, cum proposuissent mulierem non univiram, vel biviram; sed, si dici potest, septiviram, in resurrectione, cujus futura esset uxor &c. Sed nec ipsam, ut videmus, eos maritorum mulierem ullà suæ sententiæ significatione damnarunt. Quapropter nec contra humane verecundia sensum audeo dicere, ut quoties voluerit, viris mortuis nubat, femina: nec ex meo corde, præter Scripturæ sanctæ auctoritatem, quantalibet nuptias audeo condemnare. Quod autem dico univiræ viduæ, hoc dico omni viduæ: Beatior eris, si sic permanferis. Hactenus D. Augustinus.

233. Sed & ipsas juniores viduas Apostolus vult nubere 1. ad Timoth. 5. vers. 14. dicens: Volo ergo juniores (viduas) nubere, filios procreare, matres familias esse. Quæ verba sic explicat D. Augustinus supra cap. 8. Nuptiarum, inquit, bonum Apostolicâ sobrietate & auctoritate commendat, non procreandi officium, etiam eis, quæ continentia bonum capiunt, tanquam ad obsequiam legis imponit. Denique cur hoc dixerit, pandit, cum adjungit & dicit: Nullam occasionem dare ad verliario maledicti gratia. Jam enim quædam conversæ sunt retrò post satanam: ut bis verbis ejus intelligamus, eas quas nubere voluit, melius posse continere, quàm nubere; sed melius nubere, quàm retrò post satanam ire, id est, ab illo excellenti virginalis, vel vidualis castitatis proposito, in posteriora respiciendo cadere & inerrare.

Vult ergo Apostolus eas viduas nubere, quæ non continent, juxta illud, quod habet 1. Corinth. 7. v. 8. & 9. Dico autem non nuptis & viduis, bonum est illis, si sic permancant, sicut & ego. Quod si non se continent, nubant. Melius enim est nubere, quàm uri. Et quomodò nubere melius est viduis, si secundæ nuptiæ pro-